

den Ordning, der blev givet ved Loven af 1856, nemlig ved Indførelsen og Oprettelsen af de saakaldte Skolefonds og ved den Virksomhed, der som Følge deraf blev givet Skole-raadene og Amtsskoleinspektionerne. Det er jo bekendt, at disse Skolefonds først overtog som Kapitalformue Alt, hvad de tidligere Skolelærer-Hjælpekasser havde ejet, at de dernæst fik deres egne Indtægter ved en Repartition paa Kommunerne indtil et vist Beløb, og at de endelig fik et Tilskud fra Statskassen. Hvad nu dette Tilskud angaar, da er det som bekendt et fast Tilskud paa 50,000 Rd. og et variabelt, kalkulatorisk Beløb, som, hvis jeg ikke feiler, er opført paa næste Aars Finantslov med 48,000 Rd., saa at der altsaa i det Hele ydes et Tilskud af omtrent 100,000 Rd. Bestyrelsen med Hensyn til Anvendelsen af samtlige disse Midler overdroges til Amtsskoleinspektionen, som bestaar af Amtmanden og samtlige Skoledirektioner i Amtet, og ved Siden af samme oprettedes et Skoleraad, bestaaende af Amtsrådet og Delegerede fra Kjøbstæderne, uden hvis Samtykke ingen Udgift af Skolefonden maatte finde Sted, og som fik Bestyrelsen af Skolefondens Kapitaler; og Amtsskoleinspektionen og Skolerådet truede sammen i alt Fald i et aarligt Møde til Forhandling af Planen for Skolefondens Virksomhed. Hvilke vare nu de Opgaver, som stilledes disse samvirkende Autoriteter? Ja, lykkeligvis var der een Opgave, som var og blev saa stor og gjorde saa stærke Krav, at derved, saa at sige, alle Midler til at kunne virke i en anden Retning bleve opslugte, og det var jo ogsaa nærmest i Henseende til denne Opgave, at Bidraget fra Statskassens Side blev givet. Det var nemlig Opgaven for de omhandlede kombinerede Autoriteter at udrede Alderstilleg til Skolelærerne, Pension til dem og deres Enker, Bidrag til Lønning af Medhjælpere for Skolelærere, Understøttelse til Skolelærere i Sygdomstilfælde, kort sagt, de havde den Opgave at understøtte selve Skolelærerstanden. Der var ved Siden deraf givet dem to andre Opgaver, hvoraf den ene sandelig er meget vigtig og af megen Betydning for Skolevæsenets Fremtid, den nemlig, at komme de særdeles fattige Kommuner til Hjælp ved Udre-

delser af Udgifterne til deres Skolevæsen, thi det maa vel erindres, at, hvilke Bestemmelser der end gives, og hvormeget man end kalder Skoleloven almindelig, saa vil det dog, skjøndt vort Land ikke er stort, være umuligt at anvende Loven ens paa alle Steder, medmindre man kommer de vedkommende Steder særlig til Hjælp, og det var netop det, der sigtedes til ved den anden Opgave, som blev givet de nævnte Autoriteter. Endelig var der den tredje og sidste Opgave, nemlig Udviklingen af Folkeundervisningen gennem en fortsat Skoleundervisning. At der nu ikke til Løsningen af denne Opgave blev Midler eller Kræfter nok tilbage, var en Følge af, at de andre Opgaver optog i saa væsentlig Grad de Midler, der i det Hele havde til Rædighed, og det maatte dernæst svække den hele Over, der maatte forudsættes hos Amtsskoleinspektionen og Skolerådet, naar de saae, at det var med saa ubetydelige Kræfter, at de overhovedet kunde komme til at virke for denne sidste Del af deres Opgave. Det er derfor, at jeg mener og holder mig fuldt overbevist om, at for at tilvejebringe en frodigere Udvikling af vor hele Folkeundervisning, kræves der nødvendigvis to Ting, nemlig en større Sum af penuriære Midler til at virke med for selve Skolerne og dernæst en saadan Personlighed i selve den Etyrelse, der her er Spørgsmaal om, som kan komme til at bære den hele Udvikling paa en anden Maade end den hele Samling af Personer, som nu findes baade i Amtsskoleinspektionen og Skolerådet. Med andre Ord: Det er efter min Overbevisning paa dette Punkt nødvendigt, for det Første, at Staten træder til med et rundeligere Bidrag end hidtil. Dette maa ikke forbigaaes; thi det er efter min fulde Overbevisning Hovedsagen, at det kommer dertil, at der udredes et meget betydeligere Bidrag end nu, og det er netop, som det forekommer mig, paa dette Punkt og ad denne Vej, at det yderligere Tilskud kan faae sin naturlige og frugtbarste Anvendelse. Men dertil hører rigtig nok som det Andet, at der her træder en Personlighed til, som kan siges at hellige og ofre sig til den Opgave, og som kan overtage den hele Virksomhed, som i høj Grad kræves, for at det kan bringes dertil, at